

NOTĂ ANALITICĂ

Utilizarea timpului pentru îngrijirea copiilor de către părinții din Moldova

Calitatea capitalului uman care, în final, definește competitivitatea oricărei țări, depinde în primul rând de timpul alocat de părinți activităților de educație și dezvoltare cognitivă a copiilor, precum și de modul cum părinții îngrijesc de copii.

În această notă analitică vom încerca să oferim răspunsuri la următoarele întrebări:

- Cine alocă mai mult timp îngrijirii copiilor, mamele sau tații?
- Părinții din mediul rural îngrijesc la fel de mult de copiii lor ca și părinții din mediul urban?
- Cum influențează mărimea veniturilor gospodăriilor asupra timpului dedicat îngrijirii copiilor?

Pentru a găsi răspunsuri la aceste întrebări, vom utiliza rezultatele Cercetării privind Utilizarea Timpului, realizate de către Biroul Național de Statistică. În contextul notei analitice noțiunea de „îngrijire a copiilor” (presupune îngrijirea copiilor până la 18 ani de către părinții cu copii) include: îngrijire fizică

și supraveghere¹, lecții cu copilul², citit, jucat și vorbit cu copilul, însoțit copilul³, alte activități de îngrijire a copilului sau neprecizate.

Cine alocă mai mult timp îngrijirii copiilor, mamele sau tații?

În mediu, 16,4% din toată populația țării participă la activități de îngrijire a copiilor proprii, fiecare dintre aceștia alocând 2,1 ore pe zi pentru activități de îngrijire a copiilor. Mamele acordă semnificativ mai mult timp copiilor decât tații: 2,4 ore față de 1,3 ore, dar și rata de participare a mamelor la astfel de activități este de 21,4%, iar a taților - de doar 10,4%.

Mamele se implică mai mult timp decât tații în activități de îngrijire fizică a copiilor (alocând pentru acest tip de îngrijire de 2 ori mai mult timp, și anume cite 1,7 ore comparativ cu 0,9 ore în cazul bărbaților) și în activități interactive⁴ (1,2 ore și, respectiv, 1 oră).

În ceea ce privește ajutorul acordat copiilor la pregătirea temelor și însoțirea acestora la diferite activi-

¹ Activitățile de „îngrijire fizică și supraveghere” includ: hrănirea, îmbrăcarea, băierea și pregătirea pentru somn, etc., plus supraveghere în casă și afară.

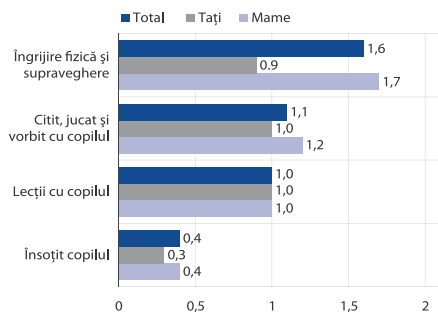
² Activitatea „lecții cu copilul” include: ajutor la temele pe acasă, oferirea explicațiilor, etc.

³ Activitatea „însoțit copilul” include: însoțirea copilului la doctor, plus așteptarea copilului la centrul sportiv, școala muzicală, etc. dacă nu este specificată o altă activitate.

⁴ Citit, jucat și vorbit cu copilul.

tați⁵, atât mamele, cât și tații dedică aproximativ același timp (figura 1).

Figura 1. Timp alocat pentru îngrijirea copiilor, pe tipuri de îngrijire și sexe ale celor care practică această activitate, ore/zi

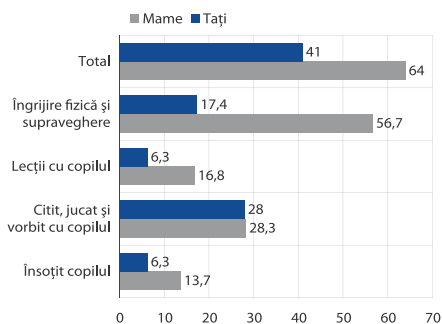

Sursa: BNS

Și mai importante sunt diferențele dintre numărul taților și mamele care îngrijesc de copii. Zilnic, circa 119 mii tați (41% din toți tații) se implică în astfel de activități, pe când numărul mamele care fac același lucru este de 278 mii (64% din toate mamele) (figura 2).

Cea mai mare diferență se observă la implicarea părinților în activitatea de îngrijire fizică a copiilor.

Figura 2. Rata de participare a părinților la îngrijirea copiilor, pe tipuri de îngrijire și sexe ale celor care practică această activitate, %

Sursa: BNS

⁵ Participarea copilului la activități sportive, culturale, artistice, matinee la grădiniță/școală etc.

⁶ Baza de date HETUS:

<https://www.h2.scb.se/tus/tus/StatMeanMact2.html>

Deși, implicarea mai mare a mamele în îngrijirea copiilor este confirmată de date, în toate țările, în care a fost realizată cercetarea Utilizarea Timpului, inclusiv în statele dezvoltate⁶, există, totuși, țări în care tații se implică într-o proporție mult mai mare în îngrijirea copiilor. Este vorba despre țări ca Suedia, Norvegia, Finlanda⁷, în care egalizarea de șanse mai eficientă între sexe stimulează participarea bărbaților în îngrijirea copiilor.

Părinții din mediul rural îngrijesc la fel de mult de copii ca și părinții din mediul urban?

Se pare că părinții de la sate dedică mai puțin timp copiilor săi. În plus, procentul părinților de la sate care îngrijesc copiii este semnificativ mai mic decât al celor din orașe.

Zilnic, în mediul rural părinții dedică copiilor în medie 2,0 ore pe zi, sau cu 0,3 ore (18 minute) mai puțin decât în mediul urban. Dacă e să facem analiza pe tipuri de îngrijire, atunci la sate părinții acordă mai mult timp îngrijirii fizice a copiilor și supravegherii lor, dar mai puțin timp activităților interactive de citit, jucat și vorbit cu copilul. Drept rezultat, copiii din sate beneficiază de mai puține activități educative și de dezvoltare a abilităților cognitive, față de cei din orașe (figura 3).

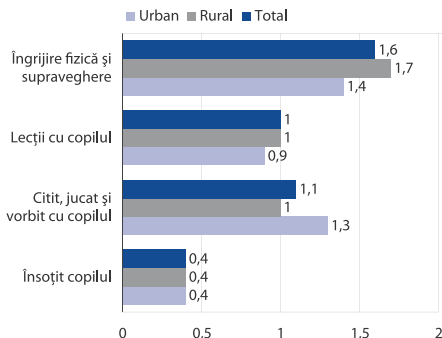
În același timp, o bună parte din copiii de la sate nu frecventează grădinițele: rata brută de cuprindere în instituțiile pre-școlare a copiilor cu vârsta între 3-6 ani în mediul rural în 2012 a fost de doar 71,4%, față de 100,5% din mediul urban⁸. Astfel, observăm că nu doar părinții alocă mai puțin timp îngrijirii de copii, dar și frecventarea grădinițelor și/sau creșelor este mult mai redusă în sate. Cauzele țin de faptul că unii copii din satele adiacente frecventează grădinițele din urbe (fapt ce explică nivelul atât de înalt al ratei brute de cuprindere în instituțiile preșcolare din orașe). Totodată, în sate unde nivelul de ocupare al femeilor este mai redus (33,6% față de 40,4%, media anuală din 2012⁹), copiii frecventează mai puțin grădinița.

⁷ Date EUROSTAT, 2010.

⁸ Biroul Național de Statistică.

⁹ Ibidem.

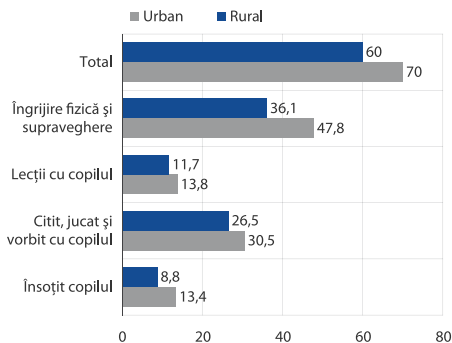
Figura 3. Timp alocat pentru îngrijirea copiilor, pe tipuri de îngrijire, medii de reședință ale celor care practică această activitate, ore/zi

Sursa: BNS

Putem afirma cu certitudine că părinții din mediul rural sunt mai ocupați cu treburile gospodărești decât cei din mediul urban ca să ofere copiilor timpul necesar. Datele cercetării confirmă acest lucru: părinții de la sate petrece zilnic, în mediu, cu 48% mai mult timp în activități de îngrijire a gospodăriei¹⁰ decât cei din orașe.

Figura 4. Rata de participare a părinților la îngrijirea copiilor, pe tipuri de îngrijire și medii de reședință, %

Sursa: BNS

¹⁰ Întreținerea casei, spălat, călcat, îngrijirea animalelor, construcții/reparații, cumpărături/servicii.

Drept rezultat, doar 60% din părinții de la sate participă zilnic la îngrijirea copiilor, în comparație cu 70% în cazul părinților din orașe (figura 4).

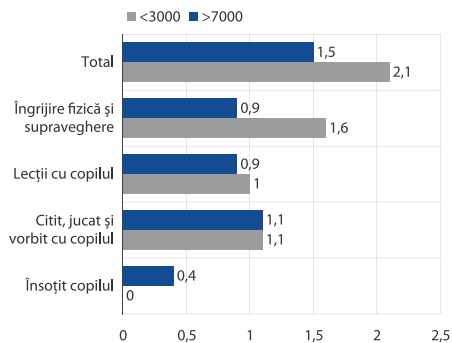
În mediul rural, de îngrijirea fizică a copiilor se ocupă doar 36% din părinți, iar în cel urban 48%. Această diferență ar putea fi explicată fie prin lipsa timpului (vezi mai sus), fie prin faptul că în sate copiii au mai multe abilități practice și sunt mai puțin dependenți de grija părinților.

Cum influențează mărimea veniturilor gospodăriilor asupra timpului dedicat îngrijirii copiilor?

Timpul dedicat îngrijirii copiilor de către părinții din gospodăriile cu venituri mari¹¹, este semnificativ mai mic decât timpul dedicat de părinții din gospodăriile cu venituri mici¹². Diferențe se observă și la implicarea pe unele tipuri de îngrijire.

Astfel, zilnic, părinții din gospodăriile cu venituri mari alocă în medie 1,5 ore îngrijirii copiilor, sau cu 0,6 ore mai puțin decât părinții din gospodăriile cu venituri mici. Aceasta este specific în particular îngrijirii fizice a copiilor și supravegherii acestora (figura 5).

Figura 5. Timp alocat pentru îngrijirea copiilor, pe tipuri de îngrijire, în funcție de nivelul de venituri a celor care practică această activitate, ore/zi

Sursa: BNS

¹¹ Gospodării a căror venit total depășește 7000 lei/lună.

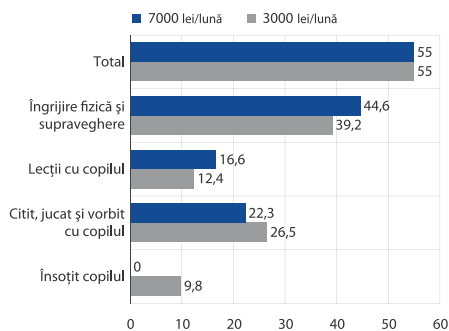
¹² Gospodării a căror venit total lunar nu depășește 3000 lei/lună.

Una din explicații ale acestei situații ar putea fi faptul că, în medie, părinții cu venituri mari au copii mai puțini¹³ și au nevoie de mai puțin timp ca să-și îngrijească pe toți.

Deși acordă mai puțin timp, părinții cu venituri mai mari se implică în aceeași măsură ca și părinții cu venituri mici, în îngrijirea copiilor. Indiferent de venituri, zilnic circa 55% din părinți îngrijesc copiii.

La îngrijirea fizică și ajutor acordat la pregătirea temelor, părinții cu venituri mari se implică într-o proporție mai mare, deși corelația dintre timpul acordat acestor tipuri de îngrijire este diametral opusă (vezi mai sus). În schimb la activități interactive și de însoțire se implică mai mult părinții cu venituri mici, chiar dacă pentru aceste tipuri de îngrijire aceștia alocă aproximativ același timp ca și părinții din gospodăriile cu venituri mari (vezi figura 6).

Figura 6. Rata de participare a părinților la îngrijirea copiilor, pe tipuri de îngrijire, în funcție de nivelul de venituri¹⁴, %

Sursa: BNS

Aceste diferențe sunt explicate prin faptul că majoritatea părinților cu venituri mici locuiesc în mediul rural (77%), iar majoritatea părinților cu venituri mari locuiesc în mediul urban (67%)¹⁵. Iar după cum s-a văzut anterior, lucrul în gospodărie îi împiedică pe părinții din sate să se implice mai mult în îngrijirea copiilor.

¹³ Conform datelor BNS, veniturile disponibile (medii lunare pe o persoană, lei) în 2012 au fost de 1486,6 lei în gospodăriile cu 1 copil, 1198,2 lei în gospodăriile cu 2 copii și 882,0 lei în gospodăriile de 3 copii și mai mulți.

În cazul taților, mărimea venitului se dovedește a fi un factor hotărâtor la implicarea în activități de îngrijire a copiilor. Dintre tații cu venituri mici, doar 38% îngrijesc zilnic de copii, iar din cei cu venituri mari circa 60%. Cel mai probabil, nevoia de a munci mai mult, îi face pe tații cu venituri mici să nu acorde timp suficient copiilor.

Concluzii:

- În Moldova, mamele sunt cele care îndeplinesc rolul principal în îngrijirea și educarea copiilor, ceea ce coincide cu situația din majoritatea țărilor unde au fost efectuate cercetări privind utilizarea timpului;
- Părinții de la sate se implică mai puțin în activități de îngrijire a copiilor, preponderent din cauza timpului mai mare dedicat lucrului prin gospodărie și specificului activităților desfășurate de populația rurală. Mai mult ca atât, aceștia alocă mai puțin timp activităților de educație și dezvoltare a capacităților cognitive a copiilor;
- Părinții cu venituri mari petrec în general mai puțin timp îngrijind copiii, decât părinții cu venituri mici, una din cauze fiind numărul mai mic de copii pe care-i au;
- Un procent mai mic de părinți cu venituri mici se implică în activități de îngrijire a copiilor, deoarece majoritatea lor locuiesc în sate și petrec mai mult timp îngrijind gospodăria. În cazul taților implicarea este și mai mică.

Recomandări:

- Politicile orientate spre protecția familiei, copiilor, angajarea femeilor în câmpul muncii trebuie să creeze femeilor condiții pentru atingerea echilibrului dintre viața profesională și cea de familie. Doar astfel se poate obține un mediu optim pentru dezvoltarea copiilor;
- Legislația din domeniile pieței muncii și protecției sociale asigură șanse egale ambilor părinți, de a participa la educarea copiilor. Prin urmare, este necesar de organizat campanii de informare a populației

¹⁴ Au fost selectate limitele de 3000 lei și 7000 lei pentru a evidenția diferențele dintre persoanele cu venituri mai mari și cele cu venituri mai modeste. Pentru intervale mai înguste (de ex: 3000 lei și 5000 lei).

¹⁵ Biroul Național de Statistică.

privind posibilitățile oferite de către cadrul legal existent pentru a determina tații să se implice mai mult în îngrijirea copiilor;

- Dezvoltarea economică a mediului rural trebuie să fie preocuparea principală a autorităților, pentru a asigura un venit suficient părinților, ca aceștia să se poată dedica mai mult copiilor;
- În condițiile, în care părinții de la sate acordă mai puțin timp activităților cognitive, educaționale ale copiilor, autoritățile locale ar trebui să creeze centre sociale pentru copii sau să-i implice în activități extrașcolare, după ore și în timpul vacanțelor, în școli;
- Având în vedere timpul mai mic alocat de părinții de la sate pentru îngrijirea copiilor în paralel cu frecventarea mai modestă a grădinițelor din sate, este necesară dezvoltarea serviciilor alternative de îngrijire a copiilor. Acestea ar putea urma modelul creșelor comunitare, inclusiv cu implicarea ONG-urilor specializate și a comunității donatorilor în acest proces.

Acest material a fost elaborat în baza rezultatelor Studiului privind Utilizarea Timpului, realizat de Biroul Național de Statistică, cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Entității Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și Guvernului Suediei în cadrul proiectului ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național”. Opiniile exprimate în această notă nu reflectă neapărat punctul de vedere sau politicile oficiale ale agențiilor ONU, Guvernului Suediei sau Biroului Național de Statistică.

Elaborat de: Centrul analitic independent Expert-Grup

Design: Ion Axenti

Foto: UN Women